

Programma

**Wadden
zeehavens**

Jaarverslag programma Waddenzeehavens 2017

Bundeling van kwartaal verantwoordingen

26 januari 2018

Arjen Bosch

Jaarverslag 2017

Eerste kwartaal 2017

Op 3 januari vindt een overleg plaats met Knol en de voorzitter van de Economic Board, om mogelijkheden te bespreken voor een bredere uitrol van de Algenproefboerderij.

Het traject Beleidsverkenning Structuurvisie Waddenzee (SVW) bevindt zich in een afrondende fase. De secretaris heeft diverse overleggen met de SVW-projectleider Kattenberg van IenM en zijn procesbegeleider Schipperheijn van het adviesbureau P2 over het eindconcept van de beleidsverkenning en verbeteringsmogelijkheden in het vervolgtraject.

Op 12 januari komt de SVW werkgroep Waddenzeehavens bijeen, waarin de opmerkingen op de beleidsverkenning worden doorgenomen. Ook neemt de werkgroep door op welke wijze de Gebiedsagenda bij voorkeur vorm gegeven wordt. Het IenM voorstel wordt positief ontvangen.

Om de rol van de Raad in verhouding tot de havens helder te krijgen organiseert de secretaris op 17 januari een overleg met Post, Genee (Groningen Seaports) en Netelenbos. De rol van de Raad en het programmteam wordt ondersteund. De algemene afspraak is dat de Raad namens de havens kan optreden als daar overeenstemming over is. De voorbereiding vindt plaats met de leden van het programmteam Waddenzeehavens. Alle partijen kunnen ook gebruik maken van hun eigen kanalen. Het kan zijn dat een havenbedrijf bepaalde zaken niet openbaar wil maken en dat wordt uiteraard gerespecteerd. Ook de rol bij het opzetten van een trilaterale samenwerking met Deense en Duitse havens wordt besproken. Als het tot een samenwerking komt, wil Groningen Seaports graag dat de havens ondertekenen.

In het programmteam van 19 januari wordt geconstateerd, dat nagenoeg alle inbreng van de Waddenzeehavens in de Beleidsverkenning SVW is overgenomen. De kritiek over de lange lijst met opties en het procesverloop is daarmee niet weggenomen, maar dat Kattenberg open staat voor verbetering van voor het vervolg wordt gewaardeerd. Een deel van de inzet voor het SVW kan niet gedeclareerd worden omdat er geen geld voor is. Voor 2017 wordt voorgesteld om extra middelen vragen voor het SVW (€2500,- per havengemeente). Gelet op de fase waarin het SVW zich bevindt, wordt de Raad van Advies vervroegd naar maart. Het programmteam zet de laatste puntjes op de i voor de aanvraag van de economische review. Het team vraagt nadrukkelijk om een interactief traject met stakeholders.

Op 17 januari, 14 februari en 20 maart wordt deelgenomen aan de SVW klankbord (project)groepen. Gelet op de kritiek van meerdere overheden en maatschappelijke partners, stelt IenM voor om te kiezen voor het model Gebiedsagenda en de ambtelijke SVW projectgroep uit te breiden met maatschappelijke partners, mits die ook het commitment aan gaan om er één dag per week aan te besteden. Na overleg met de meest direct betrokken leden en de voorzitter van de Raad wordt eind januari besloten om deel te nemen. Naast de visserij en natuurbescherming nemen Van der Kolk (GSP) en de secretaris van de Raad deel in het schrijfteam/projectgroep Gebiedsagenda.

Op 25 januari volgt overleg met Van Gils (Den Helder) en Grandiek (prov. NH) over Building with Nature Den Helder. De provincie gaat het project trekken is in principe bereid het te financieren.

De SVW klankbord(project)groep start met het afronden van de eindtekst van de beleidsverkenning en de kabinetsreactie daarop. Daarbij onderhoudt de secretaris nauw contact met de leden de Raad die ook deelnemen aan het Regiecollege Waddengebied (RCW) en de Stuurgroep SVW. Het RCW bespreekt de beleidsverkenning op 26 januari en is positief over het voornemen om het model gebiedsagenda toe te passen, zoals dat ook gebeurt bij andere grotere wateren (o.a. Noordzee en IJsselmeer). De stuurgroep SVW geeft op 7 maart de projectgroep SVW opdracht om een plan van aanpak op te stellen. Er is vooroverleg met Krijns, positieve ervaringen bij gebiedsagenda Noordzee heeft.

De opdracht voor de Review Economisch perspectief Waddenzeehavens wordt met de directeur en secretaris van de Waddenacademie doorgenomen. De Waddenacademie geeft aan niet over de benodigde expertise te beschikken. De Waddenacademie neemt het voorstel over om externe expertise in te schakelen, waarna overleg volgt met Prof. Vis (RUG) en Dr. Kuipers (Erasmus University). Bart Kuipers wordt de projectleider en schrijft een voorstel. In overleg met het programmateam Waddenzeehavens wordt het onderzoeksvoorstel op 10 maart vastgesteld. De Waddenacademie financiert het project en is eindverantwoordelijk.

Het EcoPort certificaat voor Den Helder verloopt binnen enkele maanden. Via de WUR komen geen studenten beschikbaar voor de PERS. Met de van Slobbe (WUR) wordt gezocht naar een oplossing.

Op verzoek van Rijkswaterstaat stelt de secretaris samen met Kuipers een zogenaamd bronartikel op, over de economische indicatoren van de Waddenzeehavens. Het artikel dient als bron voor publicatie in de jaarlijkse reeks Wadden in Beeld, die tot nu toe alleen publiceert over ecologische meetreeksen. Het concept artikel wordt op 14 maart opgeleverd.

Op 14 maart vindt overleg met de directeur Waddenfondsplaats plaats over het concept uitvoeringskader, met name over het uitsluiten van vooronderzoek en de onduidelijkheid over specifieke thema's, zoals EcoPort gerelateerde projecten.

De Raad van Advies komt op 21 maart bijeen. Krijns geeft terugmelding over de stuurgroep SVW. De Raad is content over de gerealiseerde inbreng in de beleidsverkenning en geeft Van der Kolk en de secretaris hoofdlijnen mee, die zij kunnen inbrengen in de projectgroep SVW. De Raad stemt in met een extra financiële bijdrage (€2500,- per gemeente) voor de extra inzet in het SVW traject. Het voorstel van de Waddenacademie voor de economische review wordt besproken. De leden van de Raad zijn bereid om hun organisaties deel te laten nemen aan de scenariobijeenkomsten. De Raad vindt het een goed idee om in 2018 met Duitsland en Denemarken met een statement vanuit de havens te komen. Het is lastig om dit binnen het reguliere budget te financieren, maar er zijn nog gesprekken gaande voor extra bijdragen. Baptist Wageningen Marine Research is genomineerd als Ingenieur van het jaar, met name ook voor zijn werk aan Building with Nature Waddenzeehavens, Bult zal de felicitaties overbrengen. Er wordt besloten tot een schriftelijke reactie op het uitvoeringskader Waddenfonds, met name omdat vooronderzoek van grote projecten (zoals bij de haven van Den Helder) heel lastig te financieren is en duidelijkheid te krijgen over specifieke projecten. De volgende RvA is op 28 september en daaraan voorafgaand is de gezamenlijke bijeenkomst met het CWN.

Tweede kwartaal 2017

Tot aan de stuurgroep SVW (8 juni) wordt om de twee a drie weken deelgenomen aan de projectgroep/klankbordgroep SVW. Daarin wordt de kabinetsreactie op de Beleidsverkenning en het plan van aanpak Gebiedsagenda Wadden opgesteld. Bij de gebiedsagenda wordt ingezet op bundeling van de vele onderwerpen uit de beleidsverkenning.

Programmteam Waddenzeehavens komt bijeen op 6 april. Dhr. Oost, geomorfoloog van Deltares, geeft een inleiding *Varen door een dynamisch Waddenlandschap* over de natuurlijke ontwikkeling van het geulenstelsel van de Waddenzee. De inzet in het projectteam SVW wordt doorgenomen. De planning van de Economische review tot aan de eindbespreking in de Raad wordt besproken. De brief over het Uitvoeringskader, wordt in het Waddenfondsbestuur geagendeerd. Van Slobbe houdt een presentatie over EcoPort project, maar het projectteam vindt dit wel een mager resultaat. Het voorstel om een student assistent in de huren voor de certificering van Port of Den Helder, ten laste van het EcoShape budget is akkoord. Arjen Kuik pakt voorstel gemeentelijke voorlichters in te schakelen om meer aandacht voor de laatste havenontwikkelingen te geven. Er zijn nog geen middelen beschikbaar voor een aparte manifestatie van de Waddenzeehavens bij de Trilaterale regeringsconferentie.

Op 24 en 25 april volgt overleg met eerst Poel (RWS) en daarna Streefland en Verhulst (EZ) over zowel de insteek voor de gebiedsagenda Wadden en de rol van havens bij de trilaterale regeringsconferentie.

Op 26 april neemt de secretaris deel aan het ComCoast congres in Norden (D), georganiseerd door MARIKO. Hij neemt deel aan het slotpanel, vanwege zijn ervaring met samenwerking tussen havens.

Deelname aan de teamdag Waddenfonds op 2 mei, bij de oliebestrijdings projecten van FORU en BDS te Harlingen. Het Waddenfonds is zeer te spreken over de resultaten en de samenwerking met de Waddenzeehavens. Zowel vanwege de inbreng bij de programmeringen, als het investeringskader en het begeleiden van individuele projecten.

Het RCW bespreekt op 4 mei het concept plan van aanpak Gebiedsagenda Wadden en de concept kabinetsreactie Beleidsverkenning SVW. In het voortraject is regelmatig contact met de RCW leden, die ook in de Raad zitten. De RCW adviseert positief en dringt aan op focus en wil graag adviseren op een aantal concrete inhoudelijke onderwerpen.

Met dhr. Drontmann (namens de haven van Lauwersoog), wordt op 4 mei de opzet van een gebiedstraject rond de haven doorgenomen en welke rol de Raad daarbij kan spelen. De Visser (Wethouder van De Marne) zal hierover graag een presentatie houden in de eerstvolgende Raad. Drontmann's inbreng past ook goed in zowel de gebiedsagenda als de Economische Review.

Er wordt een voorstel voor RWS gemaakt en een bijdrage voor een trilaterale werkconferentie Wadden Sea Ports. Port of Harlingen wil de locatie faciliteren. Op 18 mei worden alle voorstellen met van Bentum besproken. Het gesprek leidt tot overeenstemming. In mei volgen diverse gesprekken met vertegenwoordigers van Deense en Duitse havens.

23 mei wordt deelgenomen aan de het Symposium *Hoe rijk is de Waddenzee?*. De Waddenacademie neemt een programma onderdeel over Waddenzeehavens op, waarin de Kuipers en de secretaris een inleiding verzorgen.

Op 30 mei vindt een interviewopname op locatie plaats voor een documentaire over de Haven van Harlingen. De voorbereiding is afgestemd met de gemeente en Port of Harlingen i.o. Eind juni is de uitzending op zowel NPO 3 als Omrop Fryslân.

Op 7 en 28 juni vinden scenario bijeenkomsten voor de Economische Review plaats. De uitnodigingen en het programma is samen met de Waddenacademie opgesteld. Op verzoek van de deelnemers wordt besloten om nog een extra bijeenkomst in september te organiseren. Voor de tweede en derde bijeenkomst wordt de secretaris gevraagd om het proces tijdens de bijeenkomst mede te begeleiden.

Op 8 juni stemt de stuurgroep SVW in met het plan van aanpak voor de Gebiedsagenda. De projectgroep heeft voorgesteld om de stuurgroep uit te breiden met vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties.

Na diverse voorbereidende gesprekken, vindt op 19 juni overleg plaats met Grandiek (Prov. NH), Gils (Den Helder), Turnhout (Port of Den Helder) en Briët (Landschap NH) over de opzet van Building with Nature project, met name de geplande uitbesteding.

Op 21 juni wordt een telefonische conferentie met Duitse en Deense havens gehouden. De secretaris verzorgt de verslaglegging. De opzet naar de Trilaterale conferentie wordt doorgenomen aan de hand van een Powerpoint presentatie, die de havens intern kunnen gebruiken.

Met de secretaris van de Coalitie Wadden Natuurlijk mw. De Graaf, worden op 23 juni afspraken gemaakt over de voorbereiding van de gezamenlijke bijeenkomst met de Raad. Zij interviewt de havendirecteuren, voorzitters havenbedrijven verenigingen en de voorzitter en omgekeerd worden van havenzijde de leden van de Coalitie geïnterviewd. De verslagen worden geautoriseerd en geanonimiseerd in een bloemlezing bijeen gebracht. Het eerste interview wordt gezamenlijk gedaan, om uniformiteit in de interviews te brengen.

Op 27 en 28 juni vindt een tweedaagse bijeenkomst van de projectgroep op Texel plaats. Tijdens de bijeenkomst wordt huiswerk verdeeld onder de leden, waaronder het opstellen van SWOT's. De secretaris van de Raad wordt gevraagd om de verbinding met de Waterschappen te onderhouden.

Derde kwartaal 2017

Omdat de waterschappen niet in de projectgroep zitten volgt op 11 juli een overleg over de wijze waarop zij betrokken willen worden. Zij willen echter niet deelnemen aan de projectgroep en of de klankbordgroep. De waterschappen willen wel meedenken over de SWOT's. Noorderzijvest zal de inbreng van de waterschappen coördineren. De SWOT's worden met andere projectteamleden verder uitgewerkt. Op 7 augustus volgt overleg met de Noorderzijvest. De waterschappen sturen een schriftelijke reactie.

Verschillende personen worden overwogen om als vertegenwoordiger in de stuurgroep deel te nemen. De havens zijn bereid om dit naar rato te financieren. Ten slotte vinden de havens dat mw Netelenbos de meest geschikte

vertegenwoordiger is. Zij is bereid deze rol op zich te nemen. Dit wordt 17 juli per brief aan het ministerie van IenM doorgegeven.

De interviews met de CWN leden vinden grotendeels plaats in de maand augustus. Uit alle interviews worden gelijksoortige citaten gerubriceerd in een bloemlezing. Van deze rubrieken wordt een schematische analyse gemaakt.

Mw Ryckbost (secretaris generaal ESPO) wordt gevraagd voor deelname aan de trilaterale conferentie op 17 mei 2018. Zij zegt toe deel te nemen.

28 en 29 augustus wordt een tweedaagse bijeenkomst met het projectteam gebiedsagenda gehouden. Daarin worden de SWOT's geanalyseerd en de vervolgstap gemaakt naar hoofdopgaven en strategische hoofdlijnen.

Op 31 augustus wordt deelgenomen aan de *Wadden Sea day, Partnering for world heritage* in Wilhelmshaven. Daar wordt nog al wisselend gedacht over de vraag of havens ook partner zouden kunnen zijn. Met verschillende deelnemers vinden oriënterende gesprekken plaats. Onder ander met Verhulst en Verdaas, over de manier waarop een haven statement in de regeringsverklaring kan worden opgenomen. Zij steunen dit voorstel. In Oldenburg vindt vervolgoverleg plaats met NPorts over het vervolg. Met Baerends (EZ) en van Bentum (RWS) wordt nauw samengewerkt om draagvlak voor het initiatief bij het Common Waddensea Secretariat, de Duitse en Deense delegatie.

6 september vindt de derde stakeholderbijeenkomst voor de Economische Review plaats. Ter voorbereiding had Kuipers vele bilaterale contacten en nam op uitnodiging hij deel aan specifieke bijeenkomsten. Op basis van alle informatie schrijft hij een eindconcept, dat hij in de Raad van Advies zal presenteren.

Aan het programmateam van 14 september nemen drie stagairs van Van Hal Larenstein. Hiermee is ook voldoende menskracht beschikbaar voor hercertificering van Harlingen, Den Oever en Lauwersoog. De Raad van 28 september en de ontmoeting met CWN wordt voorbereid.

Op 28 september is de Raad in Marrum te gast bij de Coalitie Wadden Natuurlijk. Zijdeveld en Berkhuisen geven een introductie over hun betrokkenheid bij de Waddenzee en wat zij belangrijke ontwikkelingen vinden. De Bloemlezing en analyse wordt besproken. Men vindt de analyse herkenbaar. Als allerbelangrijkste wordt gezien dat havens en natuurbescherming samen moeten optrekken. Dat begint bij de erkenning van elkaars belang en bestaansrecht, die een goede basis legt voor een gemeenschappelijke visie. De secretarissen zullen een verklaring opstellen.

Na de ontmoeting met de Coalitie, begint de Raad van Advies. De Waddenacademie presenteert de Economische Review. De hoofdlijn wordt onderschreven. Op bilaterale basis zullen nog enkele aanpassingen worden doorgegeven, met specifieke aandacht voor SBE. Het traject van de Gebiedsagenda wordt doorgenomen. Bij de agendering van discussienota's in het RCW. Dringt de Raad aan op goede afstemming in de voorbereiding. De visserij heeft een brief geschreven, dat zij ook zich graag door mw Netelenbos laten vertegenwoordigen in de stuurgroep. Helaas is de stuurgroep van 15 september niet door gegaan. De Raad is content met het antwoord van het Waddenfondsbestuur en hetgeen het Waddenfonds vanuit de Waddenzeehavens heeft overgenomen in haar programmering en investeringskader.

Vierde kwartaal 2017

De resterende commentaren worden verwerkt in de definitieve versie van de Economische Review. De review vormt de basis voor de discussie paper Havens als motor voor verduurzaming. Arjen Bosch is namens de projectgroep Gebiedsagenda penvoerder van de discussie paper en hij zal zowel de Review als de paper in het RCW van 2 november presenteren.

Daarvoor is ook Cor Zijderveld uitgenodigd. Het RCW is zeer content met de onderbouwing en onderschrijft de voorgestelde oplossingsrichtingen. Daarbij onderstreept het RCW ook het belang van de steun die vanuit de natuurbescherming aan deze voorstellen is gegeven.

Op 14 november komt het programmateam bijeen. Naast de Gebiedsagenda en Trilaterale samenwerking wordt ook de projecten Alien Species met Lanterns en Dark Sky met Oterdoom besproken.

Op 23 november¹ organiseert de projectgroep Gebiedsagenda een grote bijeenkomst. De deelname vanuit havens en het bedrijfsleven is goed. De leden van de projectgroep houden 'pitches' waarin ze beeld voor het Waddengebied in 2050 schetsen. De deelnemers doen suggesties om in de Gebiedsagenda mee te nemen. Via de projectgroep worden ook invalshoeken vanuit de Waddenzeehavens meegegeven aan de discussie papers over Windmolens en Energie, die de RCW op 12 december zal bespreken.

Op 25 november brengt de voorzitter een werkbezoek aan Groningen Seaports en SBE, in verband haar deelname aan de stuurgroep Gebiedsagenda. De stuurgroep wordt op 5 december gehouden.

Op 17 november houdt de Wadden Sea Board een bijeenkomst over de concept regeringsverklaring, die de inspraak zal gaan. De in samenwerking met Duitse en Deense havens gemaakte concept teksten worden (behoudens enkele details) geaccepteerd. Hiermee is er een inhoudelijk akkoord op het opstellen van een Wadden Sea Port statement, die als Annex aan de regeringsverklaring wordt toegevoegd. Met RWS en EZ/LNV worden de logistieke aspecten over de Trilaterale Regeringsconferentie en haven conferentie.

Op uitnodiging van de Waddenvereniging vindt een oriënterend gesprek plaats over de Beheerautoriteit. Tot nu toe heeft CWN zich sterk voor een Beheerautoriteit gemaakt en na opname in het Regeerakkoord zijn de overheden hier heel actief in geworden. De conclusie is dat naast havens ook andere maatschappelijke partners hier een mening over zouden moeten vormen, zoals visserij en recreatie. Op 14 december is afgesproken dat het onderwerp in 2018 te agenderen in het Programmateam.

14 dec wordt deelgenomen aan een Oliebestrijdingsworkshop die is georganiseerd door RAAK oils, waarover de Raad twee jaar terug een steunbrief heeft geschreven. Een tussentijdse beoordeling is lovend over het project.

Wageningen Marine Research en EcoShape presenteren tussen resultaten van de slibmotor op 1 december. De gelegenheid wordt ook benut om de follow-up Building with Nature door te spreken. Er is op diverse manieren nauw samengewerkt met het gebiedstraject van de Haven van Lauwersoog. Hetzelfde

¹ Deelname aan de Gebiedsagenda is intensief. Naast het werkatelier wordt in 2017 17 x deelgenomen aan projectteam Gebiedsagenda waarvan 3x een tweedaagse bijeenkomst en 6 maal aan de Klankbordgroep.

geld voor Building with Nature voor de haven Den Helder. Met de gemeente van Den Helder, provincie Noord Holland en Landschap Noord-Holland een uitvraag voorbereid. Op 23 december wordt deelgenomen aan een eerste inlichtingenbijeenkomst.

De secretaris bespreekt met het Waddenfonds (Hamhuis en Hilten) en de provincie (Stapel) over de uitwerking van het Investeringskader. Het gaat dan om welke investeringen in welk jaar plaatsvinden. Programma Waddenzeehavens is bereid om via het Programmateam in 2018 voorstellen te doen.

Met de Coalitie Wadden Natuurlijk wordt een concept verklaring voorbereid. De verklaring wordt begin 2018 verder CWN in via het programmateam uitgewerkt richting Raad van Advies.